Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000-plan 2010-2015

Maden på Helnæs og havet vest for

Natura 2000-område nr. 124
Habitatområde H108

Kolofon

Titel:
Natura 2000-plan 2010-2015. Maden på Helnæs og havet vest for Natura 2000-område nr. 124
Habitatområde H108

Emneord:
Habitatdirektivet, Miljømålsloven, målsætninger, indsatsprogram, Natura 2000-planer, Maden på Helnæs og havet vest for.

Udgiver:
Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:
Naturstyrelsen
C. F. Tietgens Boulevard 40
5220 Odense SØ
www.naturstyrelsen.dk

Copyright:
Naturstyrelsen, Miljøministeriet

Sprog:
Dansk

År:
2011

ISBE nr.
978-87-7091-322-5

ISBN nr.
978-87-7091-323-2

Dato:
1. december 2011

Forsidefoto: Udsigt over Maden.
Fotograf: Erik Vinther.

Resume:
Natura 2000-plan for Maden på Helnæs og havet vest for (nr. 124). Natura 2000-planen skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdets udpegede arter og naturtyper. Området og truslerne mod de udpegede naturtyper og arter beskrives, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne og arterne. Der foretages en strategisk miljøvurdering af planen.

Må citeres med kildeangivelse

NATURA 2000

Indhold

Forord 4

Natura 2000-planlægning 5
Natura 2000-planen er bindende for myndighederne 6

Områdebeskrivelse 6

Trusler mod områdets naturværdier 9

Igangværende pleje og genopretning 12

Tilstand og bevaringsstatus/prognose 12
Vurdering af tilstand 12
Vurdering af bevaringsstatus/prognose 15

Målsætning 18
Overordnet målsætning for Natura 2000-området 19
Konkrete målsætninger for naturtyper og arter 20

Indsatsprogram 22
Generelle retningslinjer 22
Konkrete retningslinjer 24
Forslag til mulige virkemidler 25

Sammenhæng og synergi med vandplan 25

Strategisk miljøvurdering 26

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning

Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen

Bilag 5. Fiskeriaktivitet i Natura 2000-området

Foto: Claus Bjørn Larsen

Danmarks VIP-natur får egen bodyguard

Hvad har Skagens Gren, Silkeborgskovene og det Sydfynske Øhav til fælles? Eller klokkefrøen, fiskeørnen og gråsælen? De er alle en del af Danmarks særligt værdifulde natur, som vi er forpligtet til at passe godt på. Det samme gælder strandengen, højmosen og boblerevet. Natura 2000-områderne er et netværk af naturområder i EU, der indeholder særligt værdifuld natur set i et europæisk perspektiv. Natura 2000 skal sørge for, at alle 27 EU-lande drager omsorg for egne truede dyr, planter og natur.

Danmark har i alt 246 Natura 2000-områder. Hvert område får nu sin helt egen naturplan, der skal fungere som bodyguard. Det er i alt for mange år gået tilbage for naturens mangfoldighed. Nu skal planerne sørge for, at staten, kommuner og lodsejere drager omsorg for de naturtyper og plante- og dyrearter, der er truede sårbare eller sjældne i EU.

Ny natur på vej

Naturplanerne er den hidtil største naturindsats, der nogensinde er sat i værk i Danmark. Budgettet er ca. 1,8 mia. kroner og vil i stor udstrækning blive finansieret af EU's landdistriktsmidler. Den planlagte indsats dækker ca. 1.600 km^2, hvoraf de 40 km^2 er ny natur.

Der er planlagt hundredvis af nye vandhuller, som vil sikre levesteder for padder som klokkefrøen og vandsalamanderen. 200 km^2 løvskov skal beskyttes mod rydning, og flere hule, gamle og døde træer vil give levesteder for svampe, flagermus og insekter. Fiskeri på havet skal reguleres, så de unikke danske boblerev sikres mod at blive ødelagt af fiskeredskaber, og danske højmoser skal igen have mulighed for at få det bedre. Lige nu er de truet af udtørring og tilgroning. Med naturplanerne skal der ryddes krat og buske og gives bedre og mere naturlige vandforhold.

Tilbagegangen stoppes

Som ny miljøminister er jeg glad for, at vi nu har en plan for at stoppe naturens tilbagegang i Natura 2000-områderne. Der må ikke ske yderligere skade på naturen. Planerne har været for længe undervejs under VK-regeringen. Natura 2000-områderne blev udpeget i årene 1998-2004, og tilbagegangen skulle være standset allerede sidste år.

Danmarks nye SRSF-regering vil føre en mere aktiv og fremsynet naturpolitik. De 246 Natura-områder har nu hver en bodyguard, mens regeringen laver en plan for hele Danmark. Naturplan Danmark skal sætte ambitiøse mål – ikke blot for den natur som findes i Natura 2000-områderne, men for hele den danske natur.

Lad os så komme i gang !

Med venlig hilsen
miljøminister Ida Auken

Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (Fuglebeskyttelses- og Habitatdirektiverne) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette en række sjældne, truede eller karakteristiske naturtyper og arter. Gennem en målrettet indsats i de udpegede Natura 2000-områder bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens mangfoldighed.

Med henblik på at prioritere den nødvendige indsats udarbejder Naturstyrelsen en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen er en sammenfattende plan, som både indeholder Natura 2000-skovplan for de skovbevoksede fredskovpligtige arealer og Natura 2000-plan for øvrige områder samt arter.

Planen omfatter "udpegningsgrundlaget", dvs. de naturtyper og arter, som området er udpeget for. Natura 2000-planens indhold er vist i figur 1.

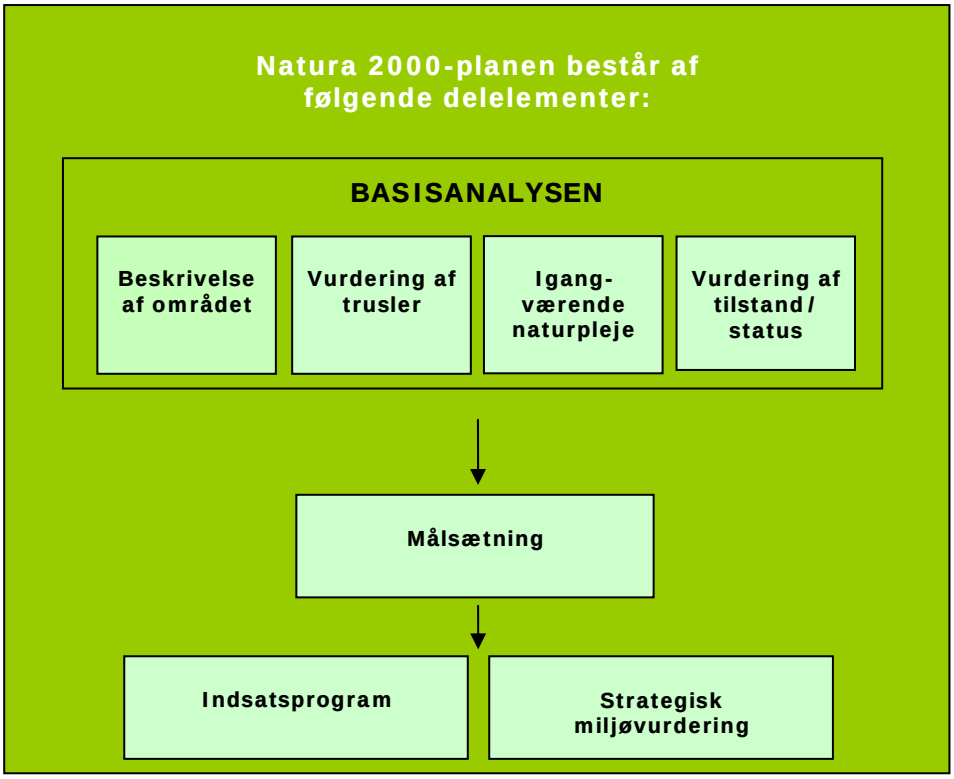

Figur 1. Opbygning af en Natura 2000-plan.

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne
Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Planen er vedtaget i 2011, hvorefter kommunalbestyrelserne og Naturstyrelsen udarbejder bindende handleplaner, som skal sikre gennemførelsen af Natura 2000-planen. Direkte statslig opfølgning i form af bekendtgørelser o.l. sker dog på grundlag af Natura 2000-planen. Offentlige lodsejere kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i deres drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførsel, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v. på grundlag af konsekvensvurderinger mm. Der er ikke gennemført en konsekvensvurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet der ikke i planen er taget konkret stilling til forvaltningsindsatsens præcise lokalisering eller valgt forvaltningsmetoder. Der er dog i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med og nødvendig for forvaltningen af området. Evt. konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelses med gennemførelsen af planen og valg af virkemidler.

Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal desuden anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 (ændret ved bekendtgørelse nr. 1443 af 11. december 2007 med senere ændringer) om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner grundlag for områdets handleplan og eventuelle drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen koordineres med vandplanen for hovedvandopland Lillebælt og bliver ligesom denne revideret hvert 6. år. De dele af Natura 2000-planen, der vedrører skovbevoksede fredskovspligtige arealer, revideres dog kun hvert 12. år.

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 2.045 ha (ca. 1.696 ha består af hav og 349 ha er land), hvoraf ca. 227 ha ejes af staten og afgrænses som vist på bilag 1. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H108. På Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk samt i figur 2 og bilag 2 er der angivet hvilke

naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for dette område.

På land domineres Natura 2000-området af Maden, som er et tidligere havområde, der nu er inddæmmet og afvandes via kanaler og pumpe. Den vestlige del af Maden består af et stort strandvoldssystem med strandenge og næringsfattige søer i lavningerne. Maden indeholder desuden både dyrkede marker, rigkær og ferske enge.

Madens store sammenhængende græsningsarealer indeholder naturtyperne strandeng, rigkær og overdrev på både sur og kalkrig jordbund, og naturtypen "tidvis våd eng" har her den største forekomst på Fyn. Vegetationen er særdeles artsrig med flere sjældne plantearter, og orkideen mygblomst har her et af sine få danske voksesteder.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 108		
Naturtyper:	Sandbanke (1110) Bugt (1160) Rev (1170) Strandvold med enårige planter (1210) Strandvold med flerårige planter (1220) Kystklint/klippe (1230) Strandeng (1330) Søbred med småurter (3130)	Kransnålalge-sø (3140) Næringsrig sø (3150) Tørt kalksandsoverdrev (6120) Kalkoverdrev (6210) Surt overdrev (6230) Tidvis våd eng (6410) Urtebræmme (6430) Kildevæld (7220) Rigkær (7230) Elle- og askeskov (91E0)
Arter:	Stor vandsalamander (1166) Marsvin (1351)	Mygblomst (1903)

Figur 2. Naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Tal i parentes ved naturtyper og arter henviser til talkoder i habitatdirektivets bilag 1 og 2.

Der er ligeledes artsrige forekomster af elle- og askeskov, som typisk er opstået ved tilgroning af rigkærene.

Spredt i Helnæs Made findes kalkrige søer med kransnålalger og næringsfattige søer med små amfibiske planter. Her vokser arter som søpryd, svømmende sumpskærm og vandportulak, som ikke udgør en del af udpegningsgrundlaget. Maden indeholder desuden et rigt fugleliv og rummer en pæn bestand af stor vandsalamander samt strandtudse og markfirben. De to sidstnævnte arter samt fugle udgør ikke en del af områdets udpegningsgrundlag.

Den nordlige del af Natura 2000-området består af stejle kystskrænter og den markante ås Halen. Området indeholder fine eksempler på veludviklede kalkoverdrev.

Havområdet er mindre end 20 m dybt og strækker sig i hele Helnæs' længde fra Halen i nord til det sydligste punkt på Helnæs. En lavvandet bugt følger kyststrækningen fra Halen til Lindehoved. Her findes bevoksninger af ålegræs. Et stenrev strækker sig fra ca. 2 til 6 m vanddybde i bugten, mens det går helt ind til kysten ved Lindehoved og syd herfor. Stenrev har et rigt dyre- og planteliv. Stenforekomsterne på dybere vand er blevet reduceret betydeligt som følge af tidligere tiders stenfiskeri.

Marsvin er udbredt i farvandet omkring Fyn, og med særlig høj hyppighed ved bl.a. Helnæs. Bestanden af marsvin i de indre danske farvande vurderes at være faldet mellem to optællinger i hhv. 1994 og 2005.

I basisanalyserne for Natura 2000-området Maden på Helnæs og havet vest for findes der en mere detaljeret gennemgang af området. Se www.naturstyrelsen.dk.

Natura 2000-området ligger i Assens Kommune og indenfor vandplanområdet hovedvandopland Lillebælt.

Den nordlige del af Helnæs består af en markant ås, der hedder Halen. Her er der udviklet artsrige kalkoverdrev. Både nord og syd for Halen er der dannet strandenge og kystlaguner.
Foto: Birgit Bjerre Laursen, Fyns Amt.

Trusler mod områdets naturværdier

I det følgende afsnit skal de oplistede trusler forstås som påvirkninger af naturtyper og arter, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Trusler er i den forbindelse aktuelt forekommende og konkrete påvirkningsfaktorer, der enkeltvis eller i samvirkning vil kunne forhindre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Det kan dog også være potentielle påvirkningsfaktorer i det omfang, der er viden om, at påvirkningerne periodevis er forekommet i området, men aktuelt ikke er til stede. Aktuelle påvirkninger, der f.eks. reguleres internationalt eller i anden sammenhæng, og derfor ikke er et anliggende for Natura 2000-planen, kan også fremgå, men vil ikke være en del af denne Natura 2000-plans indsatsprogram.

Arealreduktion/fragmentering. Naturtyperne strandeng, tidvis våd eng og rigkær har fået reduceret deres areal, og forekomsterne af især overdrev og kilder har meget beskedne arealer, som desuden ligger isolerede. Naturtypernes tilknyttede plante- og dyrearter har derved en øget risiko for at uddø, fordi de beskedne arealer ikke kan opretholde så mange og så store bestande af de pågældende arter, og fordi de isolerede forekomster forringer arternes spredningsmuligheder. Råstofindvinding i form af stenfiskeri har tidligere fjernet store mængder af sten fra stenrevene og dermed reduceret revenes udbredelse, hvilket har konsekvenser for dyre- og plantelivet.

Næringsstofbelastning med kvælstof fra luften udgør en trussel mod områdets lysåbne naturtyper og skovnaturtyper, idet den lave ende af tåle-grænseintervallet for tilførsel af kvælstof er overskredet for samtlige arealer med surt overdrev, tidvis våd eng og kildevæld samt for langt hovedparten af rigkær (og dermed levestederne for myg-blomst) og ca. halvdelen af arealet med kalkoverdrev. Den høje ende af tålegrænseintervallet er endvidere overskredet for hele arealet med elle- og askeskov. Ud fra kvælstofnedfaldet til de tilstødende naturtyper vurderes den højeste ende af tålegrænseintervallet tillige at være overskredet for alle forekomster af kransnålalge-sø, søbred med småurter og de rene forekomster af næringsrig sø. Strandeng, overdrev, tidvis våd eng, kildevæld og rigkær er desuden i større eller mindre omfang direkte påvirket af den omgivende landbrugsdrift. Havet tilføres næringsstoffer fra bl.a. renseanlæg og landbrugsområder. Næringsstoftilførslen betyder, at de nærliggende dybere områder af Lillebælt i dele af året rammes af iltsvind, og at der sker en øget tilgroning med løst drivende alger. Bundfaunaens sammensætning og fiskebestandene påvirkes negativt af disse forhold og dermed reduceres fødegrundlaget for marsvin. Truslen fra næringsstoffer til havet er nærmere beskrevet i vandplanen.

Pesticider og gifte. Miljøfarlige stoffer tilføres fra spildevand, landbrug, havbrug, havne og skibsfart til havområderne og er generelt et problem for dyrelivet, der er tilknyttet de marine naturtyper. Truslen fra miljøfarlige stoffer er nærmere beskrevet i vandplanen. Der er målt høje koncentrationer af miljøfarlige stoffer i marsvin fra de danske farvande sammenlignet med andre havdyr og sammenlignet med marsvin fra farvande udenfor de danske.

Tilgroning med træer, buske og høje urter er især en trussel mod rigkær, herunder flere af de nuværende og potentielle levesteder for mygblomst. Ca. 10 ha rigkær har en dækning af træer og buske på 25-50 %, og ca. halvdelen af rigkærsarealet har en vegetationshøjde, der er større end 50 cm. Tilgroning er desuden en trussel mod stor vandsalamander, kalkoverdrev, surt overdrev, tidvis våd eng, kildevæld og strandeng.

Uhensigtsmæssig hydrologi. Helnæs Made afvandes via grøfter og bortpumpning af vandet som et led i vedligeholdelsen af landbrugsjorderne. En sådan vandstandssænkning har en negativ effekt på dele af områdets rigkær og kilder samt størstedelen af strandengene.

Uhensigtsmæssig drift. Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyperne forringes eller ødelægges. Der er i øvrigt en utilstrækkelig beskyttelse af skovnaturtyper mod bl.a. konvertering til skovtyper, der ikke er omfattet af habitatdirektivet.

Tilgroning af et rigkær som følge af ophørt græsning. Tilgroningsarterne består her især af tagrør og dun-birk, som i løbet af få år har fortrængt mange af de lavtvoksende plantearter og omdannet et særdeles artsrigt plantesamfund til en relativ artsfattig rørsump og busksamfund.
Foto: Leif Bisschop-Larsen, Naturstyrelsen.

Hindring af landskabsdynamik. Inddæmning og afvanding af Helnæs Made forhindrer en naturlig landskabsdynamik, især i strandengene.

Invasive arter. Rynket rose er under spredning på strandenge og kalkoverdrev. Den invasive art af ribbegople, som nu er udbredt i de indre danske farvande, er en trussel for fisk og fiskeyngel, da den dels spiser fødegrundlaget for fisk, og dels spiser fiskeæg og –larver. Der er indtil videre ikke kendskab til bekæmpelsessmetoder rettet mod denne marine art.

Nogle forstyrrelser har en negativ effekt på marsvin ikke mindst i deres ynglesæson.

Fiskeri med bundslæbende redskaber, hvorved der sker en fysisk ødelæggelse, dels ved fjernelse af bundflora og bundlevende dyr, og dels ved fjernelse af hårdbund, sten og skaller, er en trussel mod områdets rev og kan være en trussel mod naturtyperne sandbanker og bugter. Omfanget af det aktuelle fiskeri kendes ikke. NaturErhvervstyrelsen har dog oplysninger om fiskeri med større fartøjer i og omkring området. Dette fiskeri fremgår af bilag 5, hvor fiskeriaktiviteterne i 2010 er vist for fiskefartøjer større end 15 m.

Den konkrete geografiske afgrænsning af de biogene rev udestår endnu. Fiskeri er vurderet som en trussel mod marsvin, idet dyrene kan blive fanget og drukne i garnene.

Søpunge og brødkrummesvampe ses ofte på stenrevene ved Helnæs som et tydeligt tegn på en betydelig tilførsel af næringsstoffer.
Foto: Nanna Rask, Fyns Amt.

Igangværende pleje og genopretning

Bobakker i den nordligste del af området er fredet i 1956 og købt af staten 1995. En stor del af området plejes ved afgræsning. Assens Kommune har i 2009 foretaget rydning af overdrevsskrænten Toppen samt nedenfor liggende rigkær på Maden.

I 1991 rejstes fredningssag for Helnæs Made. Sagen har været stillet i bero for at afvente resultaterne af jordfordeling og naturgenopretning. I 1997 blev der gennemført en vandstandshævning i den nordlige og sydvestlige del af Helnæs Made. Derved blev der genskabt en ca. 7 ha stor lavvandet sø (Åledybet). I alt 191 ha i Maden er erhvervet af staten. Langt den overvejende del af habitatnaturtyperne på land og samtlige aktuelle og potentielle levesteder for mygblomst er omfattet af aftaler om naturpleje eller ejes af staten. Centralt på Maden er 42 ha i almindelig landbrugsdrift. Fredningsnævnet har i 2006 afvist fredningsforslaget.

Maden og den nordlige del af Helnæs er i 2010 blevet omfattet af et EU-LIFE-projekt med henblik på at øge områdernes naturarealer og forbedre deres naturtilstand samt levestederne for stor vandsalamander og mygblomst.

Tilstand og bevaringsstatus / prognose

For nogle naturtyper er der udviklet et system til vurdering af den enkelte naturtypes aktuelle *tilstand,* som er et udtryk for typens aktuelle naturindhold og en række andre målbare faktorer.

Bevaringsstatus for naturtyper og arter er derimod en vurdering af, hvordan deres tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen og i de trusler, der eksisterer i dag. Der er således tale om en *prognose* for arternes og naturtypernes udviklingsretning. I de følgende afsnit er der nærmere beskrevet tilstand og bevaringsstatus/prognose for områdets naturtyper og arter.

Vurdering af tilstand
Der er foretaget en vurdering af tilstanden af 23 lysåbne naturtyper og 10 skovtyper, der er kortlagt i basisanalyserne. Desuden er tilstanden vurderet for udvalgte forekomster af 5 søtyper. Vurderingen bygger på et system, der inddeler forekomster af Habitatdirektivets naturtyper i 5 tilstandsklasser (figur 3), hvor I (høj) er bedst og V (dårlig) er værst. Som led i beregningen af tilstanden beregnes både et artsindeks, baseret på indholdet af plantearter i en cirkel med radius på 5 m og et strukturindeks, baseret på vegetationshøjden, opvækst af vedplanter, forekomst af drængrøfter m.m.

For skovnaturtyperne baseres strukturindeks bl.a. på omfang af jordbearbejdning, afvandingsforhold, forekomst af invasive arter og trækronernes lagdeling i forskellige etager. Strukturindeks og artsindeks for den enkelte naturtype vægtes sammen til naturtypens tilstandsklasse på arealet. Et højt strukturindeks kombineret med et lavt artsindeks viser, at naturarealet har forudsætninger for et højt naturindhold, men at de karakteristiske arter ikke er til stede. Et højt artsindeks kombineret med et lavt strukturindeks kan anvendes som et redskab til at lokalisere artsrige forekomster med et stort behov for pleje eller anden indsats.

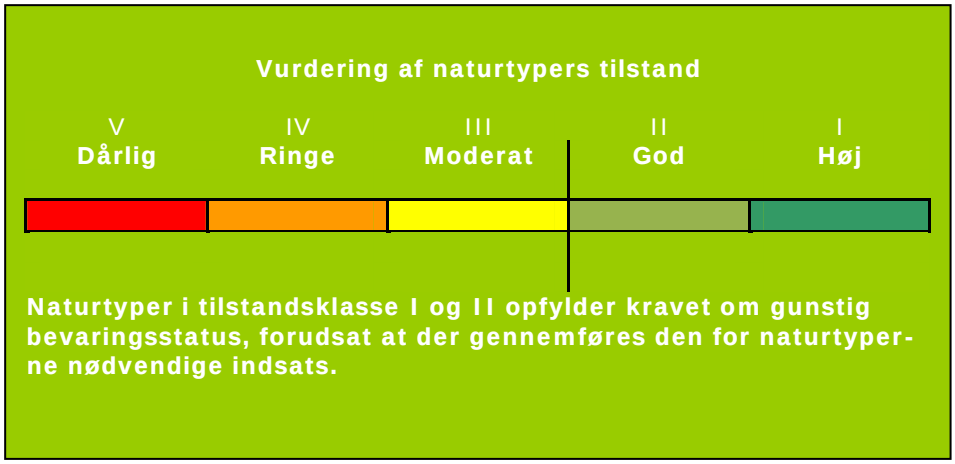

Figur 3. Tilstandsklasser for naturtyper.

I figur 4 er vist natur/skovtilstanden for Natura 2000-områdets naturtyper. Kun en mindre del af vandhullerne er tilstandsvurderet og er derfor ikke medtaget i figuren.

I Natura 2000-området er der kortlagt i alt 56,9 ha strandeng. Heraf er 40,5 ha vurderet til naturtilstand II, mens de resterende 16,4 ha er vurderet til naturtilstand III-V. Strandengene er meget artsrige, og i alt 31,1 ha i den sydvestlige del af Maden er vurderet til klasse I. En mere intensiv afgræsning vil givet kunne øge den samlede naturtilstand.

Af de 6,9 ha kortlagte kalkoverdrev er 3,4 ha ved Djævlebakken og Halen vurderet til naturtilstand II og artstilstand I, mens de resterende 3,5 ha er vurderet til naturtilstand III/V. En målrettet naturpleje vil givet kunne øge kalkoverdrevenes samlede naturtilstand.
Der er kortlagt ca. 4,3 ha surt overdrev, hvoraf kun ca. 0,4 ha er vurderet til naturtilstand II og resten til naturtilstand III/IV. Den overvejende del af surt overdrev har en udmærket struktur (klasse II på 3,5 ha), men mangler mange af de typiske arter.

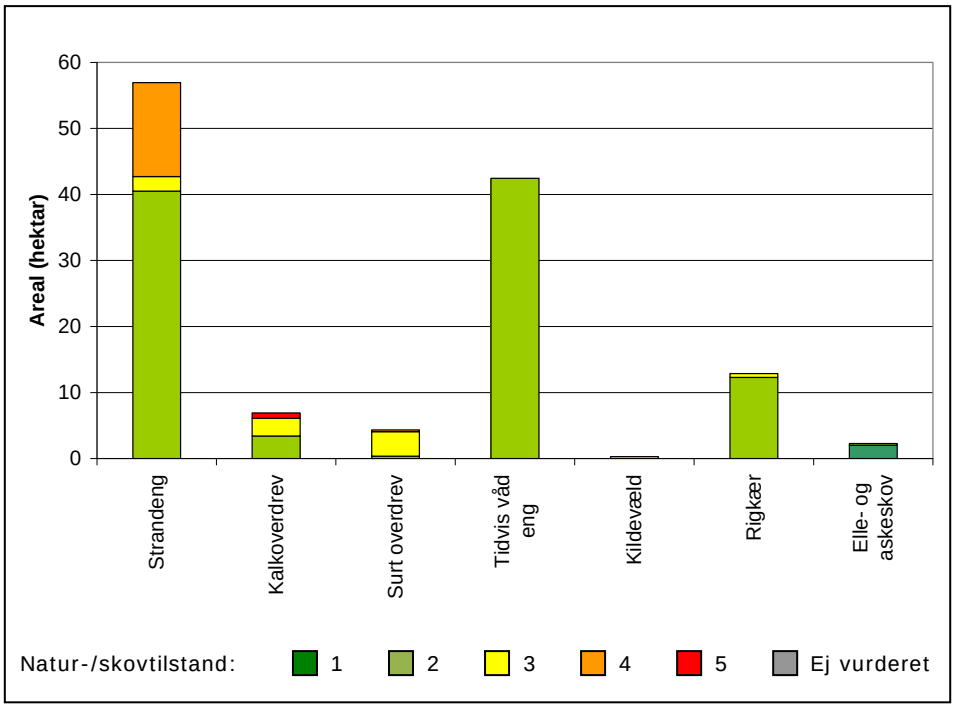

Figur 4. Natur/skovtilstand for de af Natura 2000-områdets naturtyper, som er tilstandsvurderet.

Der er i alt kortlagt 42,4 ha tidvis våd eng, som alle vurderes til naturtilstand II. Det samlede areal vurderes ligeledes til tilstand II ud fra artsforekomsten, men 30,4 ha vurderes til tilstand I og 12 ha til tilstand II ud fra arealets struktur. Der kan dog konstateres en begyndende tilgroning af naturtypens forekomster.

Området indeholder desuden 12,9 ha rigkær, hvoraf de 12,3 ha vurderes til naturtilstand II. Den høje vurdering skyldes dog en meget artsrig flora, idet tilstanden ud fra artsforekomsten vurderes til I på hele 9,8 ha i nordenden af Maden. Vurderet ud fra strukturen er tilstanden derimod kun III eller dårligere. Denne fordeling afspejler en markant tilgroning. De i alt 0,3 ha kildevæld er ligeledes under tilgroning og vurderes til naturtilstand III.

Der er kortlagt 2,3 ha elle- og askeskov, heraf er 2,0 ha fredskovspligtig. Elle- og askeskoven fordeler sig med 2,0 ha vurderet til skovtilstandsklasse I og 0,3 ha er vurderet til skovtilstandsklasse II.

Der er kortlagt og tilstandsvurderet i alt 2 (0,09 ha) næringsrige søer ud af potentielt 47 søer (17 ha) i Natura 2000-området. For næringsrig sø er hele arealet vurderet til naturtilstandsklasse II.

Afgræsset rigkær ved foden af en kystskrænt på Helnæs Made og med en stor bestand af maj-gøgeurt.
Foto: Leif Bisschop-Larsen.

Se kort med tilstandsvurdering af de enkelte forekomster i Natura 2000-området på www.naturstyrelsen.dk under "Se på kort".

Der er endnu ikke udviklet et system til vurdering af tilstanden for en række lysåbne naturtyper, marine naturtyper, større søer, vandløb samt fugle og andre arter.

Vurdering af bevaringsstatus/prognose
Miljømålsloven og skovloven fastsætter som et overordnet mål, at naturtyper og arter, som Natura 2000-områderne er udpeget for, skal have en gunstig bevaringsstatus. Gunstig bevaringsstatus er defineret i Habitatdirektivet (figur 5).

Gunstig bevaringsstatus skal generelt opnås indenfor hver af Danmarks to biogeografiske regioner, nemlig den kontinentale og den atlantiske region. Gunstig bevaringsstatus skal dog ifølge EU's vejledning til direktivets artikel 6 også anvendes på de enkelte Natura 2000-områder, men der findes ingen retningslinjer for, hvorledes denne vurdering skal foretages. Den første Natura 2000-plan laves på grundlag af tilgængelig viden og derfor alene ud fra en prognose for de enkelte naturtypers og arters udvikling.

Gunstig bevaringsstatus

En naturtypes "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- det naturlige udbredelsesområde og de arealer, det dækker inden for dette område, er stabile eller i udbredelse, og
- den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for dets opretholdelse på langt sigt, er til stede og sandsynligvis fortsat vil være det i en overskuelig fremtid, samt når
- bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for den pågældende naturtype, er gunstig

En arts "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- data vedrørende bestandsudviklingen af den pågældende art viser, at arten på langt sigt vil opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder, og
- artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller der er sandsynlighed for, at det inden for en overskuelig fremtid vil blive mindsket, og
- der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på langt sigt at bevare dens bestande

Figur 5. Habitatdirektivets definition af gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau for naturtyper og arter.

Prognosen for de kortlagte naturtyper er bestemt på områdeniveau ud fra de enkelte forekomsters natur/skovtilstand og aktuelle trusler og inddeles i *gunstig* eller *ugunstig prognose*. Naturtyper i tilstandsklasse I (høj tilstand) eller II (god tilstand) har en gunstig prognose, hvis det vurderes, at tilstanden også kan opretholdes på langt sigt. I mange tilfælde forudsætter det, at der gennemføres den for naturtyperne nødvendige indsats i form af naturpleje, begrænsning af næringsstoftilførsel, forbedring af hydrologiske forhold m.m.

Prognosen for de øvrige naturtyper og alle arterne er baseret på den bedste tilgængelige viden. Her benyttes begreberne *vurderet gunstig*, *vurderet ugunstig* og *ukendt prognose*.

I Natura 2000-området er der foretaget følgende vurdering af prognosen for naturtyper og arter:

Mygblomst er en lille gulgrøn orkide, som er knyttet til meget kalkrige rigkær. Mygblomst er helt afhængig af en høj vandstand, og at dens voksested afgræsses. Bestanden i Helnæs Made er i sommeren 2008 opgjort til knap 1100 individer.
Foto: Leif Bisschop-Larsen.

Prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- *Sandbanke, bugt og rev på grund af for stor tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer. For rev desuden pga. reduceret udbredelse og som følge af fiskeri med bundslæbende redskaber.*
- *Strandeng, fordi størstedelen påvirkes af en uhensigtsmæssig hydrologi.*
- *Kransnålalgesø, søbred med småurter og de rene forekomster af næringsrig sø da den atmosfæriske kvælstofbelastning vurderes at overskride den højeste ende af tålegrænseintervallet for søtyperne.*
- *Kalkoverdrev, surt overdrev og tidvis våd eng, da den lave ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition er overskredet for 50-100 % af naturtypernes arealer.*
- *Kildevæld og rigkær, da forekomsterne trues af tilgroning, uhensigtsmæssig hydrologi, og da den lave ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition er overskredet for 95-100 % af naturtypernes arealer.*
- *Elle- og askeskovene, fordi næringsstofbelastning med kvælstof fra luften overstiger den høje ende af naturtypens tålegrænseinterval.*
- *Mygblomst, da den lave ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition er overskredet for de nuværende og potentielle voksesteder, og da voksestederne trues af tilgroning. Levestederne vurderes ligeledes at være for små til at opret-*

holde en tilstrækkelig stor og stabil bestand.
- *Marsvin pga. en markant nedgang i bestanden bl.a. som følge af bifangster i fiskenet.*

Prognosen er ukendt for:
- *Strandvold med enårige planter, strandvold med flerårige planter, kystklint, urtebræmme og stor vandsalamander på grund af manglende kortlægning.*
- *Tørt kalksandsoverdrev, da typen ikke er registreret som forekommende i området.*

Målsætning

Det overordnede mål er at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget i de enkelte Natura 2000-områder (jf. dog nedenfor om eventuelle modstridende interesser).

Der opstilles en ***overordnet målsætning*** for området. Den overordnede målsætning angiver det overordnede sigte for, hvorledes området skal udvikle sig både for at sikre områdets integritet og en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper. Målsætningen skal endvidere fremhæve de naturtyper og arter, der udgør den største arealandel af området, og endelig fremhæves forekomster af naturtyper og arter, der har stor vigtighed på nationalt og/eller biogeografisk niveau. En vurdering af denne betydning foretages efter følgende kriterier:
- Stort areal, levested eller bestand
- Få forekomster
- Truede naturtyper og arter
- Særlige danske ansvarsområder

Der opstilles desuden mere ***konkrete målsætninger***, der fastlægger de langsigtede mål for udviklingen i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. Målfastsættelsen tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levested efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system, skal gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes på baggrund af bedste faglige viden.

Såvel overordnet målsætning som de konkrete målsætninger rækker ud over 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold. Målsætningerne afspejler desuden en afvejning af eventuelle modstridende interesser efter retningslinjer angivet i By- og Landskabsstyrelsen 2009: ”Retningslinjer for den statslige Natura 2000-planlægning: Målfastsættelse og indsatsprogram”.

Helnæs Made udgør den centrale del af Helnæs. Tidvis våd eng er udbredt i det ca. 3 km^2 store område. Helnæs Made afvandes kunstigt via en pumpestation. Det overordnede mål for Helnæs Made er, at området skal udgøre et stort sammenhængende natureareal.
Foto: Erik Vinther.

Overordnet målsætning for Natura 2000-området

I Maden på Helnæs og havet vest for er der specielt fokus på myg-blomst samt rigkær, tidvis våd eng, kalkoverdrev og surt overdrev, der alle er truede naturtyper. Der er desuden fokus på de store strandengsarealer.

- *Det overordnede mål for området er at:*
  Maden på Helnæs bliver ét stort sammenhængende natur-areal, der på de lavtliggende arealer består af en mosaik af bl.a. rigkær, tidvis våde enge, strandenge og forskellige sø-typer. De omgivende skrænter mod nord samt den nordlige del af Natura 2000-området bliver domineret af lysåbne over-drev.

  Områdets lysåbne naturtyper og elle- og askeskove sikres en god-høj natur/skovtilstand.

  De meget artsrige rigkær, kalkoverdrev, sure overdrev og tid-vis våde enge prioriteres højt. Naturtypernes forekomster ud-vides og om muligt sammenkædes, og deres samlede arealer øges.

De nuværende og potentielle levesteder for mygblomst kommer til at udgøre optimale vækstbetingelser for arten, således at udbredelsen og den samlede bestand af mygblomst kan øges i området, og således at Maden vil udgøre et kerneområde for arten.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

De marine naturtyper får en god vandkvalitet og rig bundvegetation og –fauna som bl.a. kan sikre fødegrundlaget for marsvin. Området bliver et vigtigt kerneområde for marsvin med gode levesteder, fourageringsmuligheder og uforstyrrede ynglesteder.

Konkrete målsætninger for naturtyper og arter
Der opstilles følgende konkrete målsætninger, som fastlægger de langsigtede mål for naturtyper og arter i Maden på Helnæs og havet vest for:

- *Naturtyper og arter skal have en gunstig bevaringsstatus.*
- *For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II og gunstig prognose skal udviklingen i deres areal og tilstand være stabil eller i fremgang.*
- *For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V og/eller ugunstig prognose skal udviklingen i deres natur/skovtilstand være i fremgang, således at der opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed dertil. Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det. Navnlig for elle- og askeskovene kan der være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til arealmålet.*
- *For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/eller med en ukendt prognose er målsætningen gunstig bevaringsstatus. For arterne betyder det, at tilstanden og det samlede areal af levestederne stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for levedygtige bestande af stor vandsalamander, marsvin og mygblomst.*
- *Naturtypeforekomster i artsklasse I målsættes til tilstandsklasse I og skal søges udvidet/sammenkædet, hvis de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Arealet med rigkær, tidvis våd eng og kalkoverdrev udvides med hhv. ca, 47 ha, ca. 18 ha og ca. 23 ha, således at de nuværende forekomster om muligt udvides og sammenkædes. Arealet med surt overdrev udvides om muligt.*

- *Området sikres som et af landets kerneområder for marsvin med gode yngle- og fourageringsmuligheder.*

Modstridende interesser
En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

Rigkær har på nationalt og regionalt niveau haft en stor tilbagegang, og i Danmarks afrapportering til EU vurderes naturtypens bevaringsstatus at være ugunstig. I bilag 2 i By- og Landskabsstyrelsen 2009: "Retningslinjer for den statslige Natura 2000-planlægning: Målfastsættelse og indsatsprogram" er rigkær derfor opført som en truet naturtype. Der vil derfor blive gjort en indsats for at øge arealerne af bl.a. denne naturtype.

I Natura 2000-området har der vurderet ud fra kort i slutningen af 1800-tallet tidligere været store sammenhængende arealer med rigkær.

Hensynet til at skabe større sammenhængende arealer med rigkær prioriteres frem for en bevaring af unge elle- og askeskove, der er opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne enge og moser. Gamle og veludviklede forekomster af elle- og askeskove skal dog som hovedregel bevares.

Rydning af elle- og askeskove til genskabelse af rigkær kan ske under forudsætning af, at arealet af skovnaturtypen opretholdes på nationalt biogeografisk niveau.

Maj-gøgeurt er en af de typiske arter i afgræssede rigkær. Foto: Leif Bisschop-Larsen.

Indsatsprogram

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om gunstig bevaringsprognose er en opgave som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode er formuleret i 4 sigtelinjer, som lægger niveauet for indsatsen i planperioden. Sigtelinjerne er beskrevet i bilag 3.

Indsatsprogrammet der bygger på de 4 sigtelinjer beskriver indsatsen i den første planperiode 2010-2015 (for skovbevoksede fredskovspligtige arealer dog frem til 2021).

Indsatsprogrammet består af en række ***generelle retningslinjer***, som skal sikre den eksisterende naturtilstand. De generelle retningslinjer gælder for alle arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, og den nødvendige indsats vil efterfølgende blive konkretiseret i de kommunale/statslige handleplaner.
Indsatsprogrammet består desuden af en række ***konkrete retningslinjer***, som skal sikre små naturarealer, ubeskyttede naturarealer og særligt truede arter og naturtyper. De konkrete retningslinjer giver en nærmere beskrivelse af den indsats, som i disse særlige tilfælde skal indarbejdes i de kommende handleplaner.

Indsatsprogrammet indeholder ikke bindende krav til kommunernes, Naturstyrelsens eller andre offentlige lodsejeres brug af de virkemidler og tiltag, som skal sikre den nødvendige indsats. Tiltag prioriteres og konkretiseres i handleplanerne eller i andre opfølgende tiltag.

Indsatsprogrammet for Natura 2000-området omfatter nedenstående generelle og konkrete retningslinjer, som tillige er vist oversigtligt i bilag 2.

Generelle retningslinjer
Indsatser efter sigtelinje 1. Areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter må ikke gå tilbage eller forringes.

1.1 Reduktion af kvælstof-deposition fra luften på områdets habitatnaturtyper sker ved administration af husdyrgodkendelsesloven der med ændringen af 10. februar 2011 har fastlagt et særligt beskyttelsesniveau af hensyn til bevaringsmålsætningen i Natura 2000-planlægningen. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til typerne reduceres, herunder fra drænafløb og fodring. For marine naturtyper, større søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer via vandplanlægningen.

1.2 Miljøfarlige stoffer i de marine naturtyper håndteres via vandplanlægningen.

1.3 Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi i strandenge, kildevæld og rigkær. Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi.

1.4 De lysåbne terrestriske naturtyper skal sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje. Skovnaturtyperne skal sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigelsen primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.

1.5 Der sikres velegnede levesteder for stor vandsalamander i form af lysåbne søer og vandhuller med rent vand. For mygblomst i form af rigkær med en hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje samt for marsvin.

De terrestriske naturtyper skal sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje. Her ses et velafgræsset kalkoverdrev i den nordlige del af Helnæs. Foto: Erik Vinther.

1.6 Der sikres levesteder med individuel hensyntagen til den enkelte arts sårbarhed overfor forstyrrelser for marsvin.
1.7 Invasive arter som rynket rose i kalkoverdrev skal bekæmpes, og deres spredning forebygges.
1.8 For de marine naturtyper sikres, at projekter og aktiviteter ikke skader lokaliteten.
1.9 Søerne i området sikres god vandkvalitet med et varieret dyre- og planteliv.
1.10 For marsvin skal det sikres, at projekter og aktiviteter mht. fiskeri ikke har væsentlige påvirkninger på forekomsten af marsvin i området.

Konkrete retningslinjer
Indsatser efter sigtelinje 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter, som ikke kan opretholdes ved drift af det nuværende areal alene, sikres ved arealudvidelse, sammenkædning af arealer, pleje af naboarealer og/eller etablering af spredningskorridorer.

2.1 Forekomsterne af kalkoverdrev, surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær samt levested for mygblomst udvides og sammenkædes, hvor det naturmæssigt er muligt.

Indsatser efter sigtelinje 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen skal sikres.

3.1 Skovnaturtyper sikres. Der kan dog være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.
3.2 Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen, skal sikres mod ødelæggelse.
3.3 Der sikres beskyttelse mod ødelæggelse af rev.

Indsatser efter sigtelinje 4. Der skal gøres en særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet i 1. planperiode.

4.1 Arealet med rigkær, tidvis våd eng og kalkoverdrev øges i størrelsesordenen hhv. 20-30 ha, 10-18 ha og 15- 23 ha. Arealet med surt overdrev øges om muligt.

Strandenge, kilder og rigkær sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi. Vandstanden på Helnæs Made blev i sommeren 1997 hævet en halv meter ved hjælp af et stemmeværk i en af afvandingskanalerne. Derved genopstod en fladvandet sø, og hydrologien i de tilstødende strandenge blev forbedret.
Foto: Leif Bisschop-Larsen, Naturstyrelsen.

Forslag til mulige virkemidler
Kommunerne, Naturstyrelsen og andre offentlige lodsejere/myndigheder udarbejder handleplaner, vælger virkemidler og foretager den konkrete forvaltning indenfor rammerne af indsatsprogrammet. Mulige virkemidler nævnt i bilag 2 skal derfor betragtes som eksempler på, hvorledes indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammenhæng og synergi med vandplan

Natura 2000-planen er koordineret med vandplanen. Ifølge Vandrammedirektivet må tilstanden af vandområderne ikke forringes, og vandplanens indsatsprogram vil generelt forbedre den eksisterende vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande. Forbedringen sker ved reduktion i tilførslen af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer samt stedvis sikring af en mere naturlig hydrologi i ådale. Vandplanen vil desuden forbedre de fysiske forhold og sikre kontinuiteten på udvalgte vandløbsstrækninger. Disse indsatser forventes i de fleste tilfælde at bidrage til at forbedre tilstanden i de vandafhængige habitatnaturtyper og i levestederne for de arter, der er tilknyttet vand.

Der er gode muligheder for at opnå andre synergieffekter mellem de 2 planer, men i enkelte tilfælde kan der opstå konflikter, f.eks. hvor indsats efter vandplanen medfører oversvømmelser af habitatnaturtyper eller levesteder for arter.

Planlagt indsats efter vandplanen der kan påvirke udpegningsgrundlaget i et Natura 2000-område væsentligt, skal konsekvensvurderes i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Indsatsen kan i givet fald kun gennemføres, hvis det på grundlag af bedste faglige viden dokumenteres, at aktiviteten ikke vil skade bevaringsmålsætningen for området. Potentielle konflikter mellem Vand- og Natura 2000-planen skal som udgangspunkt være afdækket i forbindelse med vedtagelse af vandplanen.

Strategisk miljøvurdering

I medfør af Bekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 af lov om miljøvurdering skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

I bilag 4 er der udarbejdet en miljørapport, der belyser konsekvenserne ved at gennemføre Natura 2000-planen for område nr. 124 Maden på Helnæs og havet vest for.

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning

Natura 2000-områdets afgrænsning. Natura 2000-området består af habitatområde H108 (rød afgrænsning). Andre Natura 2000-områder er vist med sort afgrænsning.

Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

En opsummering af Natura 2000-planens indhold, mål og indsatsprogram findes samlet i Bilag 2 - opdelt på de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for det på gældende Natura 2000-område.

Se www.naturstyrelsen.dk – under opslag om plan for dette Natura 2000-område.

Bilaget indeholder endvidere en oversigt over mulige virkemidler, der er eksempler på, hvordan indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammen med bilag 2 findes på hjemmesiden baggrundsmateriale for planerne samlet i basisanalyse og tillæg til basisanalyse samt henvisning til kort over forekomst af de kortlagte og tilstandsvurderede naturtyper.

Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver

Ved igangsætningen af Natura 2000-planprocessen blev der identificeret en række væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver. På baggrund her af blev der opstillet 4 sigtelinjer, der formulerer prioriteringen af den nødvendige indsats. Sigtelinjerne sætter dermed rammerne for Natura 2000-planlægningen.

De overordnede rammer er formuleret i nedenstående bilag. Teksten indgik i idéfasen for vand- og naturplanlægningen, juni – december 2007. Antallet af naturtyper, der kortlægges og tilstandsvurderes er siden udvidet.

Væsentlige naturopgaver
Miljøministeriet har udarbejdet en oversigt over væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen. Det er de opgaver, som tillægges den højeste prioritet i 1. planperiode fra 2010 til 2015:

Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen:
Danmark er ifølge Habitatdirektivet forpligtiget til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger, der sikrer eller genopretter en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør habitatområdernes udpegningsgrundlag.
Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at beskytte yngle- og rasteområder for en række fuglearter.

Væsentlige trusler mod naturen
En række faktorer udgør de væsentligste trusler mod de direktivudpegede naturtyper og arter:

Næringsstofbelastning medfører markante forringelser af terrestriske naturtyper, søer, vandløb og kystnære farvande først og fremmest som følge af gødskning, afstrømning fra markarealer og kvælstofnedfald. Store mængder næringsstoffer i naturen fremmer ensartede næringskrævende artssamfund på bekostning af et alsidigt plante- og dyreliv og medfører forringede forhold for den biologiske mangfoldighed og naturtyper og arter;

Tilgroning ændrer på afgørende vis levevilkårene for en række plante- og dyrearter, herunder fuglene. Det truer også især lysåbne naturtyper som moser, enge, klitter, heder, overdrev men også egeskove ofte som følge af manglende eller utilstrækkelig drift;

Fragmentering skaber isolation af arternes bestande, hvorved de risikerer at uddø. Foruden et direkte tab af naturareal, forringes de eksisterende naturtypers tilstand og deres økologiske funktioner;

Udtørring er en vedvarende trussel mod mange våde naturtyper og de tilhørende arter som følge af en ændring i de naturlige vandforhold;

Invasive arter er ikke hjemmehørende arter, der spreder sig. De optager plads og fortrænger det oprindelige plante- og dyreliv og findes i dag på mange naturarealer;

Forstyrrelse kan være en afgørende faktor navnlig for truede og sårbare arter, der på grund af levevis og specifikke krav til levested, vil være følsomme overfor menneskelige aktiviteter.
Ofte vil truslerne påvirke i samme retning. For eksempel er tilgroning ofte en effekt af næringsstof-belastning og udtørring, tillige er presset på mange arter højt på grund af fragmentering, og det øges yderligere med forekomst af for eksempel invasive arter og menneskelig forstyrrelse.

Overordnet målsætning

Målsætningen er, at de udpegede naturtyper og arter på sigt opnår "gunstig bevaringsstatus". Der skal opstilles en langsigtet målsætning for hvert af de udpegede Natura 2000-områder.
Målsætningen rækker udover 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold og i de udpegede områder som helhed.

Sigtelinjer for indsatsen i 1. planperiode

Natura 2000-planen skal under hensynstagen til den overordnede målsætning opstille konkrete retningslinjer for indsatsen i 1. planperiode for hvert enkelt beskyttelsesområde. Det kan være en indsats, som strækker sig ud over planperioden, men som skal iværksættes nu.
Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelses-direktivernes krav om "gunstig bevaringsstatus" er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats. Det er derfor nødvendigt at prioritere og målrette indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode fokuserer på at sikre naturtilstanden for udpegede naturtyper og bestandene for udpegede arter. Der vil på baggrund af naturmæssige forskelligheder være regionale forskelle i gennemførelsen af indsatsen.

Sikring af naturtilstanden af eksisterende naturarealer og arter i beskyttelsesområderne

Ifølge direktiverne skal de naturtyper og arter, der udgør områdernes udpegningsgrundlag, have en gunstig bevaringsstatus. Der er således en forpligtigelse til at sikre naturen mindst samme tilstand som ved direktivernes ikrafttræden. Dette kræver ofte en løbende driftsindsats

og en vedvarende indsats mod næringsstofbelastningen på de eksisterende naturarealer for at opretholde eller genoprette dem i samme tilstand.

Sikring af de små naturarealer
De små naturarealer er ofte i dårlig naturtilstand, blandt andet fordi de er så små, at påvirkningen fra omgivende arealer har stor betydning. En udvidelse af små naturarealer indenfor beskyttelsesområderne samt eventuelt sammenkædning af arealer via spredningskorridorer og trædesten kan være nødvendig for at opretholde naturtilstanden også på længere sigt.

Sikring af naturtyper og levesteder som lovligt kan ødelægges
Der skal ske en sikring af de naturtyper og levesteder, der ikke er beskyttet mod aktiviteter, som direkte kan ødelægge dem. Det drejer sig for eksempel om skovens naturtyper og sten- og boblerev på havet. Der vil derudover være andre ikke beskyttede levesteder for visse af direktivernes arter, hvor en sikring kan være nødvendig, for eksempel for visse fuglearter.

Indsats for truede naturtyper og arter
For naturtyper og arter, hvis status på landsplan er i fare for at blive voldsomt forringet i 1. planperiode, og hvor der er en fare for, at de forsvinder fra den danske natur på sigt kan en egentlig naturgenopretningsindsats og/eller målrettet drift være nødvendig. Som eksempler på truede naturtyper og arter kan nævnes højmoser, eremit og sortterne.
Natura 2000-planlægningen fastlægger desuden retningslinjer for myndighedernes skønsmæssige beføjelser efter lovgivningen i øvrigt.

Natura 2000 og Vandrammedirektivet
Gennemførelsen af Vandrammedirektivet og vandplanerne forventes at bidrage til at imødegå nogle af ovennævnte trusler. Eksempelvis genskabes nye naturområder i ådale, og vandkvaliteten vil blive forbedret. Omfanget af synergieffekten mellem Natura 2000 og Vandrammedirektivet vil blive tydelig undervejs i planprocessen. For vandforekomster, der også er omfattet af Natura 2000-direktiverne, vil det strengeste af miljømålene være gældende.
Med målbekendtgørelsen er der fastlagt nærmere retningslinjer for fastsættelse af mål i Natura 2000-områderne og defineret en 5-trinskala for naturtilstanden i 18 lysåbne naturtyper. Et tilsvarende tilstandssystem er under udarbejdelse for de 10 skovnaturtyper og for direktivernes arter. På et senere tidspunkt vil et tilstandssystem for såvel de ferske som de marine naturtyper blive udarbejdet.

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen

Miljørapport for Natura 2000-planen for område nr. 124 Maden på Helnæs og havet vest for

- kan læses på Naturstyrelsens hjemmeside, se www.naturstyrelsen.dk under opslag om plan for dette Natura 2000-område.

Bilag 5. Fiskeriaktivitet i Natura 2000-området

Fiskeriaktivitet med garn og bundtrawl ifølge VMS data fra 2010 for alle fartøjer over 15 meter er vist i nedenstående kort. VMS står for Vessel Monitoring System, og er et satellitbaseret overvågningssystem for fiskefartøjer, der regelmæssigt sender data til fiskerimyndighederne om fartøjers position, kurs og fart.

VMS systemet er obligatorisk for fiskefartøjer over 15 meter (12 meter fra 1. januar 2012). Der sendes signaler hver time, og disse data giver således en indikation af det fiskerimønster, som var gældende for året 2010. Det præcise fiskeri fra fartøjer under 15 meter kendes ikke, da fartøjer under 15 meter i 2010 ikke var forpligtet til af have VMS om bord.

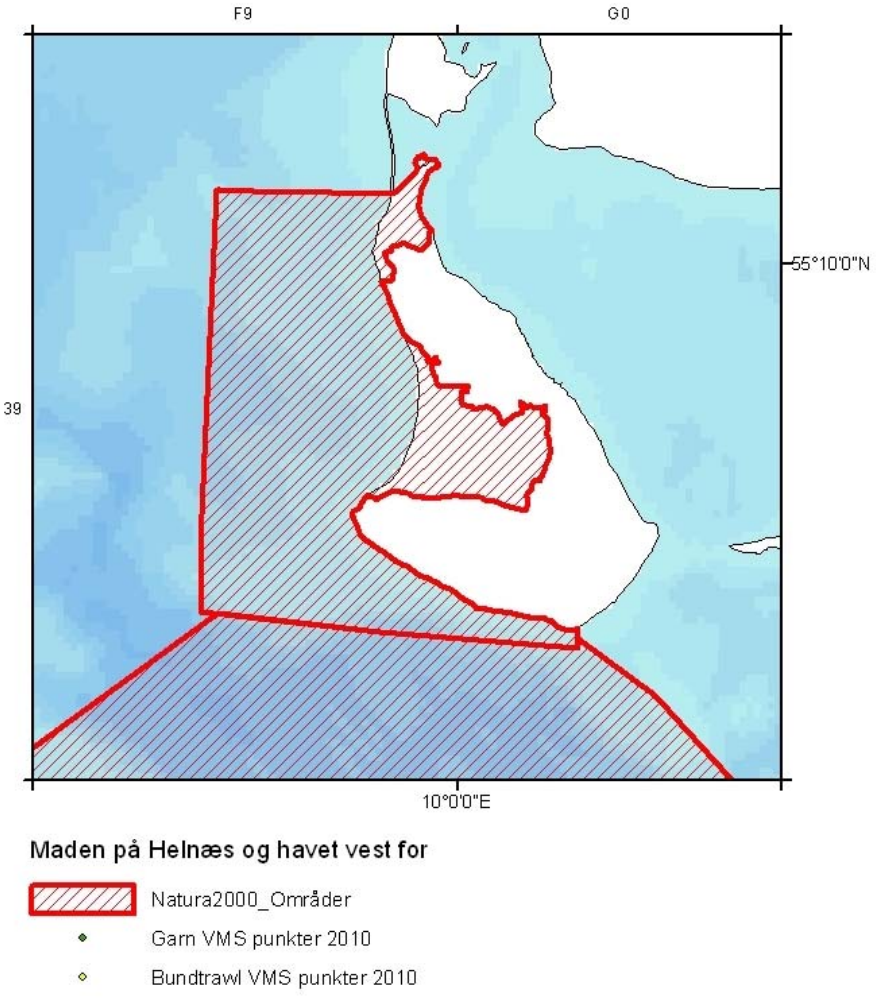

Fiskeriaktivitet med garn og bundtrawl ifølge VMS data i år 2010 fra både over 15 meter.

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk